

Zasedanje Narodne Skupstine Srbije

NEPRIHVATLJIV USTAVNI OKVIR ZA KOSOVO I METOHIJU

Skupština Srbije ne prihvata dokument "Ustavni okvir za privremenu samoupravu", jer se njime preudicira konacno resenje na stetnu drzavnih interesa SRJ, navodi se u tekstu "Deklaracije o stanju na Kosovu i Metohiji, obavezama medjunarodne zajednice i Vlade Republike Srbije". Tekst je sacinila radna grupa u kojoj su bili predstavnici svih poslanickih klubova (sem SRS-a), predsednik Skupstine i vlade, u pauzi skupstinskog zasedanja, uvazavajući primedbe poslanika na prvu verziju dokumenta o "Ustavnom okviru" koji je ponudila Vlada Srbije. Sastavljajući Deklaraciju, poslanici su se slozili da za izlazak Srba na izbore na Kosmetu, Kfor i UNMIK nisu obezbedili minimalne uslove. Deklaracijom se zahteva da OUN smesta sacini celovit program povratka prognanih i izbeglih, kao i da se prvo osiguraju uslovi za bezbedan zivot svih gradjana. Deklaracijom se Vlada Srbije obavezuje da vodi politiku jacanja veza Kosmeta sa drugim delovima Srbije radi ocuvanja integriteta SRJ. Insistira se i da organi medjunarodne zajednice odmah rasvetle sudbinu svih nestalih, kao i da sa SRJ zakljuce sporazum o statusu misije UNMIK i Kfora na Kosovu i Metohiji.

U prepodnevnom delu rasprave o vladinom predlogu zakljucaka, poslanici opozicije ponovili su ocene da su stavovi vlade suvise blagi i da ne sadrze jasnu poruku koju treba uputiti medjunarodnoj zajednici - da je za nas Ustavni okvir za privremenu samoupravu Kosova i Metohije potpuno neprihvatljiv, jer je u suprotnosti sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti i vodi potpunoj samostalnosti drzave Kosovo. Takodje, kako su naglasili, treba istaci da je - da bi Srbi ucestvovali u kosovskim izborima, zakazanim za 17. novembar - neophodno da medjunarodna zajednica sacini

program povratka izbeglih sa Kosmeta, da garantuje njegovo ostvarenje, kao i bezbednost Srba i drugih etnickih zajednica u juznoj srpskoj pokrajini. Poslanici SRS-a i juce su optuzili vladu za snishodljivo ponasanje prema Zapadu i nezainteresovanost za resavanje problema Kosova i Metohije. Poslanici DOS-a isticali su, medjutim, da se tu radi o necemu sto je tesko nasledje pogresno vodjene politike proteklih desetak godina.

Marjan Risticjevic je ukazao na nekoliko gresaka bivse vlasti - ukinula je autonomiju Kosova, zatim sto je odbila sporazum iz Rambujea, posle koga nam je postavljen ultimatum, sto je sve dovelo do toga da smo gotovo izgubili Kosovo, tako da oni nemaju moralno pravo da danas pricaju kako cemo povratiti integritet na Kosovu. "Kockali ste se i izgubili. Vama treba suditi za veleizdaju", porucio je Risticjevic.

Poslanici SPS-a pozivali su, naprotiv, na prevazilazenje politickih razlika i okupljanje oko minimuma nacionalnih i drzavnih interesa, kako bi se pomoglo Srbima na Kosovu. Dragan Tomic (SPS) rekao je da sporazum u Rambujeu ne bi potpisala nijedna vlast i stoga nema razloga da se govori o tome ko je kriv.

"Svi smo bili saucesnici tog vremena i ne treba sada upusivati jeftine politicke poruke, vec uciniti sve da se problem resi".

Branislav Blazic (SRS) rekao je da Skupština mora da definise nacionalnu strategiju, pre svega u odnosu na ljude koji zive na Kosmetu, koji su veoma razjedinjeni i "kojima svi pricaju druge price". Vuko Antonijevic (DOS) predlozio je da drzava formira fond za Kosovo kako bi mogla da otkupi kuce Srba, koji, posle dve godine, gube nadu da ce se vratiti na Kosmet i prodaju svoje domove. On je ocenio da nije korektno to sto je vlada dozvolila uspostavljanje carinskih punktova, posle 35 dana protesta kosmetskih Srba. Smatra da bi republicka vlast morala vise da se angazuje u oblastima obrazovanja i zdravstva na Kosovu i Metohiji. Drzava bi, osim toga, trebalo i da formira tranzitne centre u severnom delu Kosova, gde bi se smestali izbegli sa Kosova, koji zive u kolektivnim centrima po Srbiji, pa da onda vrsi pritisak na medjunarodnu zajednicu da ih vrati kuci.

U završnom obraćanju sefova poslanickih grupa Borislav Pelevic rekao je da Stranka srpskog jedin stva neće glasati za deklaraciju koju je predložila radna grupa, jer je suviše blaga. Skupština, po njemu, mora od Hansa Hakerupa da zahteva, a ne da mu predlaže da razmotri mogućnost revizije Ustavnih okvira, a takođe i da insistira na povratku naše vojske i policije na Kosmet, kako je predviđeno Rezolucijom 1244. On je rekao da je SSJ predložila drugaciju deklaraciju koja nije prihvaćena.

Šef poslaničke grupe SPS-a dr Branislav Ivković je, objasnivši da će socijalisti glasati za deklaraciju, istakao da je veoma važno da je podrže i svi ostali poslanici. Važno je, kako je rekao, da međunarodna zajednica shvati da različite političke partije u našoj zemlji mogu da postignu dogovor kada je reč o stanju na Kosovu i Metohiji i da tako ujedine i sve građane Srbije.

Cedomir Jovanović, šef poslaničke grupe DOS-a ocenio je da deklaracija Skupštine proistice iz namere da se u parlamentu donose mudre i odgovorne odluke i svedoci o tome da Skupština Srbije insistira na pravima naše zemlje potvrđenim u Rezoluciji 1244, ali i o našoj spremnosti da odgovorimo i svim obavezama iz nje.

Dokumenti

DEKLARACIJA SKUPSTINE SRBIJE

Skupština Srbije usvojila je sinoc Deklaraciju o stanju na Kosovu i Metohiji, obavezama međunarodne zajednice i Vlade Republike Srbije.

Tekst Deklaracije glasi:

- 1.** Ne prihvata se dokument "Ustavni okvir za privremenu samoupravu", jer se njime preudicira konačno rešenje na štetu državnih interesa SR Jugoslavije, Srbije, Srba i ostalog nealbanskog stanovništva u pokrajini, čime se znatno prekoraćuju ovlašćenja iz Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija.
- 2.** Predlaže se specijalnom predstavniku generalnog sekretara UN da u saradnji sa predstavnicima Albanaca, Srba i svih drugih nacionalnih zajednica na Kosovu i Metohiji pristupi reviziji ovog dokumenta, kako bi se obezbedila široka autonomija Kosova i Metohije usvajanjem efikasnih garancija i pouzdanog institucionalnog jemstva prava i sloboda Srba i ostalih nacionalnih zajednica, kako to nalaze Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti UN. Ponudjeni Ustavni okvir za privremenu samoupravu na Kosovu i Metohiji ne garantuje institucionalnu zaštitu sloboda i prava nealbanskih etničkih zajednica.
- 3.** Smatra se da je održavanje izbora na kojima bi učestvovala sve nacionalne zajednice njihov zajednički interes i potvrđuje se da Kfor i UNMIK do sada nisu obezbedili minimalne uslove koji omogućavaju izlazak Srba i ostalog nealbanskog stanovništva na takve izbore. Zahteva se od civilnih i vojnih vlasti Ujedinjenih nacija da bez odlaganja saceine celovit program povratka svih prognanih i izbeglih i pristupe njegovoj realizaciji, kao i da obezbede uslove za bezbedan život svih građana i puno ostvarenje svih ljudskih prava, šodno obavezama iz Rezolucije 1244 SB UN.
- 4.** Smatra se da je potrebna saradnja sa UNMIK-om i OEBS-om u pogledu registracije biraca, uključujući tu i sva lica raseljena sa Kosova i Metohije, s tim što učesce u procesu registracije ni u kom slučaju ne preudicira konačnu odluku o izlasku ili neizlasku na izbore. Ta odluka će zavisiti isključivo od toga da li su ispunjeni pravni i bezbednosni uslovi, kao i povratak u smislu tacke 3. ove Deklaracije.
- 5.** Zahteva se od organa i predstavnika međunarodne zajednice striktno postovanje i celovita primena Rezolucije 1244 SB UN, a posebno odredbi navedenih u tacki 9. tog dokumenta. Nadležni državni organi treba da nastavu saradnju sa UNMIK-om i OEBS-om u vezi sa doslednom i celovitom primenom Rezolucije 1244 SB UN i ovom Deklaracijom.
- 6.** Obavezuje se Vlada Republike Srbije da vodi politiku jaćanja veza Kosova i Metohije sa drugim delovima Srbije u cilju ocuvanja suvereniteta i integriteta Savezne Republike Jugoslavije, u skladu sa pomenutom Rezolucijom. Posebno se ukazuje na aktivnosti Vlade Republike Srbije u oblasti prosvete, zdravstva, saobracaja, trgovine, finansija, kulture i državne uprave i zahteva se od Vlade podnošenje redovnih mesecnih izveštaja nadležnim skupštinskim odborima.
- 7.** Insistira se da UNMIK, Kfor i drugi organi i organizacije međunarodne zajednice u najkraćem roku rasvetle sudbinu svih kidnapovanih i nestalih u periodu od dolaska Kfora na Kosovo i Metohiju i njihovim porodicama pruže istinite informacije.

8. Zahteva se zaključenje sporazuma sa Saveznom Republikom Jugoslavijom o statusu misije UNMIK i Kfor na Kosovu i Metohiji.

9. Zahteva se od SB UN da stručno i nepristrasno ocene saglasnost dokumenta "Ustavni okvir za privremenu samoupravu" sa Rezolucijom 1244 SB UN.

Narodna Skupština R. Srbije *

Deklaracija je usvojena većinom glasova (160), bez ijednog glasa protiv, a sa 11 uzdržanih - poslanici SSJ smatraju da Rezolucija treba da bude "ostrija".

Izjava portparola UNMIK-a

SUZAN MANUEL: HEKERUPOV DOKUMENT NEĆE BITI PROMENJEN

Pristina, 31. maja (Tanjug) Portparol Unmika Suzan Manuel izjavila je danas na konferenciji za novinare u Pristini da dokument koji je predložio šef međunarodne mirovne misije na Kosmetu Hans Hekerup predviđa "veoma spor povratak malog broja Srba", i to u određene seoske sredine, ako se proceni da u njima postoje dobri bezbednosni uslovi i zadovoljavajuća sloboda kretanja.

Manuel je, kako izvestavaju radio stanice Bi-Bi-Si i Dojce vele, dodala da nema ni govora o tome da će se 170.000 raseljenih kosovskih Srba tokom 2001. godine vratiti u svoje domove na Kosovu, kako su ove nedelje izvestavali albanski mediji na Kosovu. Prema njenoj oceni, iznosenje tih informacija predstavlja "otvorenu nameru da se uznemiri kosovska javnost".

Portparol Unmika je kazala da su kosovski lideri, dajuci, nakon sastanka Prelaznog administrativnog veća Kosova, ovakvu izjavu okupljenim novinarima, "javno i proračunato izneli netacan podatak".

Manuel je, iznoseći zvaničan stav Unmika, ocenila da je ovaj korak albanskih lidera, na kojima je, kako je rekla, velika odgovornost, bio potpuno pogresan.

Odgovarajući na pitanje novinara o mogućoj promeni ustavnog okvira za privremenu samoupravu na Kosovu, Manuel je rekla da taj dokument "nikako neće biti promenjen", bez obzira na kritike i stavove jugoslovenskih vlasti, koje su se ovakvom dokumentu, kako je kazala, protivile od samog početka.

Kosovo i Metohija između demokratske vlasti i međunarodne zajednice

JEDINSTVO BEZ DRŽAVNE STRATEGIJE

Ustavni okvir za prelaznu samoupravu na Kosovu ne predstavlja dobru pravnu osnovu za zaštitu prava i interesa nacionalnih zajednica. Stav Srba prema izborima, najavljenim za 17. novembar ove godine, zavisice od angazovanja međunarodne uprave na obezbeđenju povratka prognanih Srba, rasvetljavanju sudbine kidnapovanih i nestalih lica i garantovanju bezbednosti svih stanovnika Kosova i Metohije. Od predstavnika međunarodne zajednice, između ostalog traži se da preispitaju mogućnost revizije usvojenog dokumenta, striktno postovanje Rezoluciju SB 1244, kao i potpisivanje sporazuma o statusu misija Unmika i Kfora na Kosovu i Metohiji. Ovo su stavovi, iza kojih su jedinstveno stali svi predstavnici kosovskih Srba, predsednik Jugoslavije Vojislav Kostunica, savezna i republička vlada, republički parlament.

Ono što Srbima nije uspevalo godinama, međunarodna zajednica je učinila, doduse kolateralno i neplanirano, jednim potpisom Hansa Hekerupa, šefa Unmika na pomenuti dokument. Zahvaljujući usvajanju Ustavnog okvira i raspisivanju opstih izbora na Kosovu savezna i republička vlada u poslednjih mesec dana nekoliko puta su se bavile kosovsko-metohijskim pitanjem. Skupština Srbije je o ovoj temi raspravljala dva puta i za nepunih mesec dana dostigla "rekord" prethodne vlasti koja je u proteklih deset godina samo dva puta sazvala skupstinsku raspravu o Kosovu i Metohiji, i to u ekstremnim situacijama, pred konferenciju u Rambujeu i povodom plana Cernomidin-Ahtisari. Konacno, svi predstavnici kosovskih Srba posle visemesecnih zahteva konacno su se sreli sa državnim vrhom Srbije i SRJ.

Uprkos stavu "da Kosovo leži na dva kamena - Rezoluciji 1244 i demokratskoj vlasti u Srbiji" za sada postignuto jedinstvo o odlaganju i uslovljavanju odluke za izlazak Srba na izbora ne umanjuje utisak da se nova vlast bavi Kosovom "dnevno" i "incidentno". U nedostatku državne strategije olako se pristaje na iskrivljenu opštu sliku da državni vrh štiti samo interese i prava srpske zajednice, dok je međunarodna zajednica nadležna za kosovske Albance, mada su i jedni i drugi još uvek, makar samo po Rezoluciji 1244, građani ove zemlje.

Kosovski Srbi skloni da ka istom cilju idu potpuno razlicitim putevima prepiruci se usput "na sva zvona" ko je u pravu, po pitanju Ustavnog okvira prvi put su iskazali jedinstven stav i umerenost. Od početka rada na dokumentu insistirali su da o tome treba da

se izjasni država, što se ponovilo i kada je Ustavni okvir usvojen.

- Uprkos jedinstvenom stavu prema Okviru i dogovoru o zahtevima za izlazak na izbore, kosovsko-metohijski Srbi i dalje su ostali na različitim pozicijama zato što žive u različitim situacijama. Jedino jasan i konkretan stav vlasti iz Beograda mogao bi da učini da se te razlike prebrode i da svima bude jasno šta nam je dalje činiti. Očekujemo da pitanje Ustavnog okvira i izbora prodje kroz Skupstinu Republike Srbije i Saveznu skupstinu, da vidimo zvanični stav vlada Srbije i Jugoslavije i da mu se onda svakako i mi saobrazimo - objašnjava episkop rasko-prizrenski Artemije (Radosavljević), predsednik Srpskog nacionalnog veća Kosova i Metohije. On i ostali predstavnici kosovskih Srba sredinom maja razgovarali su u Palati federacije sa državnim vrhom. Mada su svi hvalili pokazano jedinstvo oko ocene Ustavnog okvira, Srbi Kosovci nisu mogli da sakriju da su očekivali više.

- Sastanak je bio dobar samo utoliko što je okupio sve grupacije Srba i što je smanjio netrpeljivosti među nama. Razocaralo me je što u situaciji kad se naša zemlja maksimalno trudi da udje u svetske institucije, nismo dobili jasan signal da li Srbi treba da budu u međunarodnim institucijama na Kosovu. Utisak je, bukvalno, bio: ponasajte se na terenu kako procenite da je dobro za vas i vašu zajednicu. Nije bilo prave državne strategije i državnog cilja. Skup je opterećivalo naše veliko nezadovoljstvo i realno vrlo male mogućnosti našeg državnog vrha da učini nešto na promeni Ustavnog okvira koji su već priznali EU, SAD i Rusija.

Tome treba dodati probleme redefinisanja odnosa sa Crnom Gorom, završni proces ulaska naših snaga u Zonu bezbednosti, tesku ekonomsku situaciju, obaveze prema Hagu, donatorsku konferenciju - objašnjava Rada Trajković, srpski posmatrač u PAVK i član SNV Kosova i Metohije.

Prema njenim recima bez odgovora ostala su i tehnička pitanja priprema izbora, bez obzira u konačnu odluku o srpskom uestvu. "Nismo razgovarali šta znače izbori, da li izlazimo na popis, da li ćemo raditi registraciju svih ljudi koji su proterani sa Kosova i onih koji su dole. Nismo se dogovorili šta ćemo sa strankama, jer na Kosovu kod OEBS-a i Unmika niko nije registrovao svoju stranku, niti je bilo reci kako bi Srbi izasli na izbore", kaže Rada Trajković. Vladika Artemije postavlja i pitanje na koji će način predstavnici prognanih Srba učestvovati u radu pokrajinske skupštine, ako se zna da "Srbi koji su dole i sada učestvuju u prelaznim i privremenim organima vlasti na Kosovu veoma tesko, samo uz jaku pratnju mogu da dodju na svoja radna mesta, rizikujući da budu ubijeni, kao što je to bio slučaj u Vitini i Pristini".

U međuvremenu, u Palati federacije sastali su se članovi savezne i republičke vlade i posavetovali kosovske Srbe da izlazak na izbore uslove zahtevima "bezbednost - povratak", najavljena je "saradnja jugoslovenskih državnih organa sa Unmikom i OEBS-om oko registracije birača i drugih priprema izbora u Pokrajini, o realizaciji carina i poreza roba na promet, sprecavanju krijumčarenja roba". Pre dva dana na sednici OEBS u Becu, kojoj su prisutvivali članovi PAVK odlučeno je da se ide na registraciju birača.

Dragan Lazić, poslanik DOS u republičkom parlamentu i član DSS objašnjava da će se "konačno rešenje naci tek posle razgovora sa predstavnicima Unmika, nakon čega neće biti problema ni oko angazovanja ekspertske grupe koja će na najbolji način obaviti posao oko izlaska Srba i registracija potencijalnih političkih stranaka.

Marko Jakić, poslanik DOS iz Kosovske Mitrovice, potpredsednik DSS i član Političkog komiteta za severno Kosovo tvdi da "nema integracije Srba u kosovsku državu, jer će svi otići. Međunarodna zajednica se iz kosovskog blata izvlaci davanjem nezavisne države Albancima. Treba stabilizovati srpsku zajednicu. Bez nas nijedna odluka nije validna. Srbi su ključ albanske države. Na izbore ne treba izaci za xabe. Popis i registracija nisu sporni, ali bez ispunjenja uslova nema izbora. Ne mogu Srbi kao majmuni u transporterima do skupštinske demokratije. Ono što imamo moramo da zadržimo. Svakog dana prodaju se kuće i imanja. Na državi je da to zaustavi. To je nacionalna politika. Ali, problem je što naša vlada nema nacionalnu politiku", smatra Jakić.

Momcilo Trajković, predsednik Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju ide korak dalje tvdeći da je "ovde rec o nepostojanju državne strategije". Sam rad Saveznog komiteta koji je osnovan početkom godine zapao je u "sivu zonu pravnih nedoumica" i pregovora dve vlade, po kojima je "Kosovo i Metohija nešto između Srbije (po Ustavu Republike) i Jugoslavije (Rezolucija 1244)".

"Problem je što se od Komiteta očekuje da završava poslove za koje nije nadležan ili mu nadležnosti nisu prenete i to do danasnjeg dana niko nije razresio. Komitet je ostavljen da funkcioniše sam od sebe", kaže Trajković i objašnjava:

- Tačno je da republička vlada izvršava deo obaveza, ali samo oko isplata koje obavlja po inerciji, finansirajući bivše strukture vlasti. Tačno je da isplaćuju plate u lokalnoj samoupravi, ali rukovodstvu koje je svojevremeno imenovao SPS. Tačno je da finansira zdravstvo, po istom sistemu koji je uspostavila ranija vlast gde su na platnim spiskovima mnogi ljudi koji nisu bili na Kosovu. Isto je i u prosveti, tu ništa nije promenjeno. S druge strane, niko ne finansira radnike koji su bili u privredi. Njih 40.000 ostalo je bez posla. Politiku i strategiju za pojedine oblasti po Ustavu donosi republička

vlada. Nema stava o prosveti, na terenu se rusi preostali sistem nase drzave. To se desava i u zdravstvu, pravosudju, lokalnoj samoupravi. Od Saveznog komiteta se ocekuje da ima ulogu vlade, a iz saveznog buxeta Komitetu je odredjeno sedam miliona dinara.

Pozajmio sam pare da bih kupio namestaj za sediste u Mitrovici, kako bi pocelo da radi. Nemamo sredstava da osposobimo regionalni centar u Gracanici... To je odnos savezne i republicke drzave prema Komitetu i Kosovu - napominje Trajkovic.

Odnos DOS prema Kosovu i Metohiji najkonkretnije je opisao vladika Artemije u pismu koje je 18. maja ove godine uputio clanovima republicke Vlade povodom predstavljanja rezultata njihovih prvih 100 dana rada: "U Vasim (DOS) predizbornim obećanjima, obećali ste mnogima - mnogo. Za Kosovo i Metohiju - nista obećano. ZASTO?"

Za ovih prvih 100 dana zaista ste uradili mnogo. No, i tu, za Kosovo i Metohiju - nista uradjeno! ZASTO?

U odeljku: "Jos uvek nismo uradili..." nabraja se sta Vam predstoji da radite. I tu za Kosovo i Metohiju cak nije ni predvidjeno da se nesto uradi. ZASTO?

Kako mi sa Kosova i na Kosovu ovo da shvatimo? Mi smo u velikoj nedoumici da li je Kosovo i Metohija za Vladu Srbije jos uvek teritorija Republike Srbije i da li smo jos uvek njeni gradjani", pita se vladika Artemije.

Jelena Tasic

Ministarstvo vera o spomenicima na Kosovu i Metohiji

PROGRAMI DUGOROCNE ZASTITE

Beograd - U organizaciji Saveznog ministarstva vera u Palati federacije u Beogradu juce je odrzan sastanak posvecen kulturnim spomenicima Kosova i Metohije i programima dugorocne zastite, kulturnog i duhovnog nasledja. U razgovorima je ucestvovalo dvadesetak predstavnika SPC (mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije i episkop rasko-prizrenski Artemije), saveznih i republickih ministarstava vera, kulture, Republickog zavoda za zastitu spomenika kulture, Centra za zastitu prirodnog i kulturnog nasledja Kosova i Metohije "Mnemozina", Saveznog komiteta za KiM, kao i arhitekta LJubisa Folic.

U saopštenju jugoslovenskog ministarstva vera navodi se da su na sastanku razmotreni nacini ostvarivanja zastite prirodnog i kulturnog nasledja Kosova i Metohije. Odluceno je da se formira koordinaciono telo koje ce objediniti sve nadlezne i zainteresovane institucije za obnovu i zastitu spomenika kulture na Kosovu i Metohiji, kao i uzi tim koji ce raditi na dugorocnim programima zastite kulturnog nasledja. Dogovoreno je usaglasavanje delovanja strucnjaka i diplomatskih nastupa vladinih predstavnika u domenu zastite kulturnog i prirodnog nasledja Kosova i Metohije, formiranje savezne komisije za saradnju sa UNESCO-om, kao razrada ozbiljnog medijskog nastupa kako prema domacoj tako i prema inostranoj javnosti.

Na sastanku je dogovoreno da se formira uzi tim strucnjaka koji ce izraditi program dugorocne zastite nasledja Kosova i Metohije i koordinirati izradu i realizaciju konkretnih projekata zastite.

U proceni da je vreme za radikalne projekte zastite ugruzenog nasledja, ucesnici sastanka se oslanjaju na ocuvanost domacih strucnih kapaciteta koji su u stanju da izvedu i najslozenije konzervatorske radove na spomenicima kulture, postojanje raspolozenja domacih drzavnih i nevladinih institucija i organizacija, a narocito SPC i njihovo uverenje u mogucnosti realizacije programa zastite nasledja.

Problem zastite dugorocno moguće je resiti zajednickim angazovanjem drzavnih i nevladinih organizacija, SPC, uz pomoc fondova medjunarodne zajednice - zakljucio je episkop rasko-prizrenski Artemije (Radosavljevic) posle sastanka u Palati federacije.

Rada Trajkovic, clan PAVK, o predstojecim izborima na Kosovu i Metohiji

TRAZIMO JASAN STAV SRJ

BEOGRAD - Rada Trajkovic, clan Prelaznog administrativnog veca Kosova, izjavila je juce da ce od drzavnog vrha zatraziti da odredi politicku strategiju nase zemlje za resenje problema Srba na Kosovu i Metohiji. Ona je najavila da ce zahtev za odrzavanje zajednickog sastanka uputiti predsedniku SRJ Vojislavu Kostunici, predsednicima jugoslovenske i srpske vlade Zoranu Vidjicu i Zoranu Vidjicu, saveznom ministru inostranih poslova Goranu Svilanovicu, potpredsedniku Vlade Srbije i sefu Koordinacionog tela za jug Srbije Nebojsi Covicu, kao i predstavnicima MUP i VJ.

- Zatrazicu ovaj sastanak s zeljom da utvrdimo da li smo za podelu Kosova na dva entiteta, da vidimo na koju teritoriju Kosova bi se vratila VJ i da li bi Srbi i pod kojim uslovima trebalo da izadju na izbore, koji su zakazani za 17. novembar. Kada donesemo sve te odluke, onda bi te odluke bile nas zajednicki

stav, koji bi morali svi da zastupamo u pregovorima sa medjunarodnom zajednicom - rekla je Trajkovic.

Ona se osvrnula na sednicu Stalnog saveta OEBS u Becu, kojoj su pored nje prisustvovali i clanovi PAVK Ibrahim Rugova, Hasim Taci i Ramus Haradinaj, navodeci da je u uvodnom izlaganju saopstila svoje vidjenje situacije na Kosovu, koje je "bilo toliko potresno da je uzburkalo duhove ambasadora zemalja clanica OEBS".

- Moje autenticno svedocenje o bezbednosti Srba na Kosovu bilo je toliko jako, da cak ni albanski predstavnici to nisu mogli da demantuju - dodala je Trajkovic. Ona je naglasila da je na sednici u Becu podrzala Covicev predlog o podeli Kosova na dva entiteta, ali da su "taj predlog odbili albanski predstavnici u PAVK".

- Albanski predstavnici, u cemu je prednjacio Rugova, insistirali su na zahtevu za nezavisnost Kosova i za posebnu stolicu u OEBS. Medjutim, ambasadori OEBS-a zestoko su ih opomenuli da vise ne razmisljaju o nezavisnosti Kosova i da ubuduce nece tolerisati nepostovanje Rezolucije 1244 SB UN - rekla je Trajkovic. Ona je naglasila da se zalozila i za stvaranje koordinacionog tela Savezne i Republicke vlade za Kosovo, odnosno da se primeni princip resenja problema kao i na jugu Srbije, ali da taj njen predlog, takodje, nije naisao na odobravanje albanskih predstavnika.

Trajkoviceva je naglasila da je porucila da ce Srbi naknadno odluciti o izlasku na izbore i pored toga sto je SRJ podrzala odluku o donosenju buxeta OEBS za izbore na Kosovu.

- Onoga momenta, kada vidimo da je medjunarodna zajednica ozbiljno prionula na posao, da daje vidljivu podrsku za poboljsanje bezbednosne situacije, da se zalaze za povratak srpskih izbeglica, da trazi resenje za pitanje nestalih lica, Srbi ce odluciti da izadju na izbore. To moze biti za mesec dana, moze biti nekoliko dana pred izbore, a mozda se nikada i ne desi - rekla je Trajkovic i dodala da ce odluku o izlasku na izbore Srbi doneti posle konsultacija sa vlastima u Beogradu. Ona je pozdravila odluku Skupstine Srbije da odbaci Ustavni okvir za Kosovo. Trajkoviceva je, ipak, izrazila nadu da ce do odrzavanja izbora nasa diplomatija uspeti da od medjunarodne zajednice izdejstvuje usvajanje pojedinih amandmana na Ustavni okvir Kosova koje je zatrazila srpska zajednica.

- Pre svega mislim na amandmane koji sprecavaju proces majorizacije srpskog stanovnistva i zastite u radu Skupstine Kosova - zakljucila je Trajkovic.

Vladan Batic odgovorio Del Ponteovoj

NAMA STE INKVIZICIJA, DRUGIMA MAJKA TEREZA

BEOGRAD - Ministar pravde Republike Srbije uputio je novo pismo tuziocu Haskog tribunala u kojem se izmedju ostalog kaze: "Postovana gospodjo Del Ponte, u Vasem odgovoru na moje poslednje

pismo, koje sam primio tek pre dva dana, izneli ste neverovatnu konstataciju:

"Nije dovoljno samo kategoricki izneti dokaze o onome sto se dogodilo zrtvama ma kako tragicna bila njihova sudbina". Da li to pravilo vazi samo za Srbe?, pita se Batic.

Prve zrtve u BiH bili su vojnici Srbi u armijskom konvoju napadnutom u Dobrovoljackoj ulici u Sarajevu. Bilo je to jos pre devet godina. Dokaza je bezbroj, postoji cak i video snimak.

Prve zrtve na Kosovu bili su takodje Srbi sa obiljem dokaza, dokumentima, izjavama svedoka, izvestajima patologa. Od zavrsetka "Bljeska" i "Oluje" koji su odneli hiljade srpskih zivota prošlo je sest godina, a vi jos navodno trazite dokaze. A posto ih nemate, optuzili ste samo srpske lidere.

Vi svakodnevno trazite izrucenje Slobodana Milosevica zbog zlocina na Kosovu, a za to vreme Hasim Taci i Ramus Hajradinaj, uz Agima Cekua najveci zlocinci na ovim prostorima, ucestvuju na konferencijama u sedistu NATO u Briselu i Oebsa u Becu, navodi Vladan Batic.

- Zahtevate formiranje specijalnih odreda za hapsenje Karaxica i Mladica i najavljujete nove optusnice protiv Milosevica zbog dogadjaja u Hrvatskoj, ali do dana danasnjeg, uprkos obecanjima, niste optuzili nijednog iz vremena rata aktuelnog hrvatskog ili muslimanskog politickog lidera, odnosno najviseg drzavnog funkcionera. Zbog toga Vam, gospodjo Del Ponte, Srbi ne veruju, jer ne mozete prema njima biti inkvizicija a prema drugima majka Tereza, kao sto ni Hag ne moze nekom biti majka, a nekom maceha. Pravda ne poznaje ni oca ni majku vec vidi samo istinu. Vasa prica o nedostatku dokaza za zlocine nad Srbima po principu komandne odgovornosti je ne samo neuverljiva - nego i nelogicna pa cak i naivna i zato iritirajuca, zakljucuje Batic u pismu Del Ponteovoj.

MITROPOLIT AMFILOHIJE: TO NIJE SUD PRAVDE

Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije izneo je za nedeljni broj podgorickog lista "Dan" svoj stav o Haskom tribunalu u kojem dominira ocena "da to nije

sud pravde, ni Bozje, ni ljudske, vec sud sile svetskih mocnika".

"To je proizvedena ruka onih koji su bombardovali nasu zemlju i koji Hagom hoce da opravdaju zlo i zlocin i svoje nasilje pred Bogom i istorijom. Da prebace krivicu na one nad kojima su vrsili nasilje". Da bi Hag bio sud istinske pravde, dodao je mitropolit Amfilohije, na njega bi javnom ili tajnom optuznicom, svejedno, prvo trebalo pozvati Klintona i Olbrajtvu, pa onda Blera, Seja, Fisera, Solanu i ostale svetske mocnike.

Onda na taj sud treba pozvati Tudjmana, Izetbegovica, onda Milosevica i Tacija i druge aktere ove strasne drame, koja se odigrava na prostorima nekadasnje i sadanje Jugoslavije.

"Haski sud onakav kakav sada jeste nije nista drugo do produzetak srednjovekovnog inkvizitorskog suda, a Karla del Ponte je savremeni tip inkvizitora", rekao je mitropolit Amfilohije.

KOSOVSKI CVOR - DEOBA KOSOVA I METOHIJE, DA ILI NE: PODELA NA ENTITETE!

KOSOVO bi trebalo podeliti na dva entiteta, srpski i albanski - predlozio je pre nekoliko dana potpredsednik Vlade Srbije Nebojsa Covic, i momentalno izazvao lavinu suprotstavljenih reakcija. Kosovski Albanci su reagovali izrazito negativno - u rasponu od stava da je rec o nastavku ranijih projekata vlasti u Beogradu do toga da podela Kosova bila uvod u novo krvoprolice. Medjunarodna civilna uprava na Kosovu (Unmik) izrazio je "kategoricno protivljenje" podeli Kosova, dok je srpska strana reagovala relativno oprezno. Predstavnici Vlade Srbije rekli su da Covicev predlog nije zvanican stav vlasti u Beogradu dok je Oliver Ivanovic, najuticajnji lider Srba na Kosovu izjavio je da je ideja "zanimljiva".

Sta je, u stvari, Coviceva ideja?

Problemi na Kosovu i Metohiji mogu najefikasnije biti reseni integracijom citavog Balkana u Evropu, rekao je Covic, predlozivsi da u medjuvremenu u toj pokrajini budu stvorena dva entiteta. U srpskom bi se nasla vecina spomenika istorije i kulture Srba, a u albanskom bi zivela vecina populacije kosovskih Albanaca, cime bi bilo pomireno srpsko istorijsko i albansko etnicko pravo. Obe strane treba da se odreknu iluzije da im pripada celo Kosovo i da shvate da bezanje od kompromisa unedogled produzava rat. Poverenja ne moze biti dok god postoji veliki broj onih pripadnika nacionalnih masina koji veruju da je "sada trenutak za ostvarivanje njihovih drzavotvornih ideja", objasnio je Covic. Mada zamisao o podeli Kosova nije nova, Covic je prvi iz nove vlasti u Beogradu koji je izneo tu, ili bilo koju drugu, ideju o dugorocnijoj sudbini Kosova. Vrlo brzo nakon proslogodisnje promene vlasti u Beogradu, primeceno je da bi vladajuci DOS trebalo da definise svoju politicku strategiju prema Kosovu - odnosno da odluci hoce li pokusati da povrati celo Kosovo, sto bi nesumnjivo vodilo u nove oruzane sukobe; ili ce od njega kompletno doci ruke; ili pokusati da krajevima gde zivi ono malo preostalih Srba (100 - 110 hiljada) obezbedi status zasticenih enklava; ili moliti Boga da medjunarodni protektorat potraje sto duze, pa da posle vide sta ce.

Vojnici brzi od civila

Nove vlasti u Srbiji dosad nisu izašle u javnost ni sa kakvom strategijom, ali u medjuvremenu nastoje da uspostave saradnju sa medjunarodnim snagama koje upravljaju Kosovom. Vojnici su se u tome pokazali znatno efikasnijim od civila. Vojska Jugoslavije i Kfor (medjunarodne trupe na Kosovu kojih je trenutno nesto vise od 40 hiljada) su bez ikakvih primedbi sa bilo koje strane organizovale dosadasnji povratak jugoslovenske vojske i srpske policije u kopnenu zonu bezbednosti, koja je u sirini od pet kilometara uspostavljena na srpskoj strani administrativne granice Srbije i Kosova po okoncanju NATO bombardovanja 1999. godine. Minulog vikenda uspesno je završen i ulazak Zdruzenih snaga bezbednosti i u najosetljiviji deo Zone (sektor B, gde su najjaca uporista ekstremista).

S druge strane, saradnja Unmik i civilnih vlasti u Beogradu manje je uspesna. Prvo, nove vlasti su dosta nezadovoljne sto se stalno odlase potpisivanje sporazuma o statusu misije na Kosovu, kakvi postoje kad je rec o svim drugim mirovnim misijama UN u svetu. Drugo, Beograd i medjunarodna civilna uprava na Kosovu razisli su se oko najviseg pravnog akta Kosova kojeg je nedavno proglasio

Danac Hans Hakerup, sef civilne misije.

Sporni "okvir"

Predstavnici Srba - koji su se istina uključili u pisanje tog akta kad je već bio skoro gotov-podneli su deset amandmana. Svi amandmani su odbijeni, pa tako u "Ustavnom okviru za privremenu samoupravu" (nazivu kojem su se Srbi protivili, jer nezavisne države imaju ustave), nema ni pomena od Savezne Republike Jugoslavije, ali zato postoji predsednik Kosova, vrhovni sud sa određenim ingerencijama ustavnog suda, vlada ovlašćena da sklapa međunarodne ugovore i brojni drugi elementi državnosti.

U "Ustavnom okvir" je, opet uprkos srpskom protivljenju pomenut i Kosovski zastitni korpus sačinjen od oko 5000 pripadnika navodno razoruzane Oslobođilacke vojske Kosova kojima se pripisuju neki od najtežih zlocina nad nealbanskim stanovništvom u poslednje dve godine. Bez obzira na sve probleme sa pomenutim dokumentom, kao i na cinjenicu da nisu stvoreni ni minimalni uslovi za bezbednost preostalog nealbanskog stanovništva, a još manje za povratak prognanih i raseljenih lica - međunarodna zajednica očekuje od Srba da uredno izadju na parlamentarne izbore predviđene za 17. novembar. Kosovski Srbi su odmah rekli da to ne dolazi u obzir, da će oni organizovati paralelne izbore i institucije i zahtevati kantonizaciju Kosova, a Beograd ih je pozvao na razgovor da probaju da se zajednicki dogovore sta da urade. Na sastanku najvisih predstavnika savezne i republike vlasti i kosovskih Srba 18. maja zauzet je kompromisan stav: da "Ustavni okvir za privremenu samoupravu Kosova ne predstavlja dobru osnovu za zastitu prava i interesa nacionalnih zajednica", ali da će "stav Srba prema izborima zavistiti pre svega od toga da li će međunarodna uprava u dogledno vreme obezbediti povratak prognanih i raseljenih Srba, rasvetliti sudbinu kidnapovanih i nestalih i, konacno, garantovati bezbednost svih stanovnika Kosova i Metohije".

Sve u svemu, Kosovo i okolina će ocigledno još dugo uglavnom biti samo izvor problema.

Deoba Kosova, da ili ne: Istoricar Dr Dusan Batakovic o Covicevoj inicijativi

KANTONI, NA SVAJCARSKI NACIN

Ukoliko međunarodna zajednica i dalje stoji iza koncepta o multietnickom i multikulturnom Kosovu, onda je kantonizacija prihvatljivije resenje. Mozda i kombinacija kantona i dva entiteta USTAVNI okvir za privremenu samoupravu na Kosovu - novi je pravni akt međunarodne zajednice na Kosovu. Prema sudu pravnih strucnjaka time je uveden "kvazidržavni status Kosova sa svim institucijama nezavisne države" - parlamentom, predsednikom, vladom, sudovima, tuzilastvom - koje će biti pod ingerencijom specijalnog predstavnika OUN. NJemu time pripada pravo i moc da donosi odluke da raspusti parlament, uredjuje carinski i monetarni sistem, konstruise i vodi spoljnu politiku Kosova, bira i razresava sudije i tuzioce. Najavljuju se, takodje, izbori na Kosovu u novembru.

I dok predstavnici međunarodne zajednice eksperimentisu sa nespokojnom kosovskom svakodnevicom, potpredsednik Vlade Srbije i predsednik drzavnog Koordinacionog tima za jug Srbije, dr Nebojsa Covic, ponudio je svoj predlog za resenje kosovske krize. NJegov predlog je formiranje dva entiteta na Kosovu i Metohiji, srpskog i albanske manjine odnosno pomirenje istorijskog i etnickog prava.

Ovaj predlog dr Covica komentarisze istoricar dr Dusan Batakovic, ekspert za Kosovo i autor projekta o kantonizaciji Kosova i Metohije. Odnedavno i jugoslovenski ambasador u Atini, dr Batakovic na pocetku kaze da na Kosovu postoji neravnoteza u kojoj nedostaje vazan cinilac bez koga se ne moze naci adekvatno resenje, a to je ucesce jugoslovenske, odnosno srpske strane.

- Međunarodna zajednica ima problem sa albanskim ekstremizmom a mi, sa promenom rezima, mozemo mnogo da doprinesemo resavanju kosovskog problema. Dosadasnja saradnja sa KFOR u juznoj Srbiji dodatno nas je preporucila za taj posao, a očekivano ukljucenje SRJ u Partnerstvo za mir dace tom angazovanju odgovarajucu pravno-politicku i vojnu formu.

Po dr Batakovicu, nasa strana treba da predlozi i zastupa dugorocno resenje koje će podjednako zastititi sve etnicke zajednice i garantovati stabilnost u regionu.

- Medju raspolozivim konceptima, kaze nas sagovornik, dva su izdrzala test vremena - jedan je Covicev o dva entiteta, pretpostavljam na etnickoj osnovi, a drugi je kantonizacija. Od međunarodne zajednice i njenih dugorocnih planova sa Kosovom zavisice, takodje, kakvo će resenje biti usvojeno. Ukoliko međunarodna zajednica i dalje stoji iza koncepta o multietnickom i multikulturnom Kosovu, onda je kantonizacija prihvatljivije resenje, jer dodatno ojacava kulturno-lingvisticke celine razlicitih subregiona na Kosovu, gde se već dogodila spontana kantonizacija. To su enklave koje sada stiti KFOR, a koje bi trebalo da dobiju sopstvenu administraciju, sudstvo i policiju. To resenje je najblize svajcarskom kantonalnom uredjenju, koje upravo postuje linije kulturno-jezickih celina.

Kakav je Vas sud o Covicevom predlogu o dva entiteta?

- Podela na dva entiteta bila bi iznudjen potez koji bi uvazio potrebu da se entitetskim uredjenjem

grupisu etnicke celine. To moze da bude shvaceno i kao uvod u podelu teritorija, ali i kao rezultat brutalnih realnosti na terenu. Mozda je kombinacija ova dva modela, da vise kantona koji nisu medjusobno povezani budu uzeti kao jedan entitet, medjuresenje koje podjednako stiti svaku etnicku zajednicu, omogucava visok stepen samouprave i olaksava povratak izbeglica. Resenje ce, medjutim, biti nadjeno u trouglu SRJ, albanskih predstavnika sa Kosova i predstavnika medjunarodne zajednice - kaze dr Batakovic.

Dr Dusan Batakovic pise o novoj ideji prekrajanja granica u regionu

LANCANA REAKCIJA DO BLISKOG ISTOKA

Lord Owen i Kisinxer nisu od juce zagovornici zaokruzivanja etnickih granica: to je realpolitika koja se povodi za dogadjajima, ne obziruci se na vazeca nacela

Razmisljanja o etnicki definisanim drzavama na Balkanu, putem radikalnog prekrajanja postojećih granica, nisu ni nova niti usamljena. Ona najcesce dolaze iz krugova zagovornika nacionalnih drzava, predvidjajuci preseljavanje stanovnistva, razmenu teritorija i, od skora, sprovođenje tih planova uz podrsku medjunarodne zajednice.

Premda privlacni za javnost, ovi planovi, cinu mi se, nemaju medjunarodnu podrsku u meri kako se to u nasoj javnosti predstavlja. Pustanje slicnih ideja u opticaj, cak i kada dolazi iz SAD, samo je jedan od oblika razmisljanja o mogucem raspletu, ali je daleko od definisanog politickog kursa. Trebalo bi da u svim balkanskim drzavama dodje to punog konsenzusa o spremnosti na ovu vrstu promena granica, pre nego sto bi se to pitanje uzelo ozbiljno u razmatranje u medjunarodnim organizacijama. Mislim,

medjutim, da toga konsenzusa nece biti, jer svaki od ovih planova polazi od maksimalisticki postavljenih ciljeva i zahteva koji se medjusobno ne mogu uskladiti bez oruzanih sukoba.

S druge strane, medjunarodna zajednica je mnogo ulozila u projekt multietnickih drzava, ne samo zato sto takav koncept smatra celishodnim za Balkan nego i stoga sto bi, u slucaju primene modela etnickog zaokruzivanja granica u jednom trenutku i neke druge manjine u Evropi posegle za istim nacelom. Otuda ce zalaganje za nepromenljivost granica, cinu mi se, ostati cvrsto opredeljenje pre svega Evropske unije, a verovatno i SAD, gde nema opipljivih nagovestaja

ovako krupnog zaokreta u tretiranju Balkana.

Primena ekskluzivno etnickog nacela dovela bi do lancane reakcije sa nesagledivim posledicama, vec u nasem neposrednom susedstvu, od Grcke do Kipra, da bi se, verovatno sirila prema Bliskom istoku. U eri globalizacije pomenuta gledista izgledaju i anahrono i suprotno proklamovanim principima. Lord Owen i Kisinxer nisu od juce zagovornici zaokruzivanja etnickih granica: to je realpolitika koja se povodi za dogadjajima, ne obziruci se na vazeca nacela.

S druge strane, projekt kantonizacije povezan je ne sa podelama teritorija, kako se ponegde zlonamerno tumacilo, nego polazi od nacela širokih lokalnih autonomija zasnovanih na kulturno-jezickim celinama i prakticnim potrebama da se, u oblastima s visokim stepenom etnicke diskriminacije, kakav je slucaj na Kosovu i Metohiji, zastite ugrozene etnicke zajednice.

Kantonizacija podrazumeva samoupravu za srpske enklave, s administracijom, sudstvom i policijom na vlastitom jeziku kao prepreci etnicki motivisanim progonima. Istovremeno, kantonizacija, u jednoj idealnoj projekciji, otklanja opasnost od starih podela na podredjene manjine i povlascene vecine u kriznim podrucjima s mesanim stanovnistvom, i ravnopravno uredjuje odnose sukobljenih etnickih zajednica, po uzoru na svajcarske kantone, gde su granice kantona uglavnom saglasne kulturno-jezickim celinama.

Osnovna slabost kantonizacije, koja je vise lingvisticke nego politicke prirode, jeste u njenom izjednacavanju sa postojećim iskustvima u BiH. Tamo su hrvatski kantoni ustrojeni tako da prakticno funkcionisu kao etnicke celine s tendencijom da jednog dana postanu medjudrzavne medje, i gde ne uspeva medjuetnicka tolerancija. Albanski ekstremisti, kad je Kosovo u pitanju, u kantonizaciji vide opasnost da Srbi zadrze deo pokrajine pod sopstvenom kontrolom i sprece njihov san o etnicki cistom, albanskom Kosovu, na kojem bi Srbi, ali i druge nealbanske zajednice i grupe, bili diskriminisane manjine. Podrska planu kantonizacije koja je dosla iz redova kosovsko-metohijskih Srba najbolja je potvrda valjanosti ovoga plana jer je istovremeno usaglasen sa evropskim standardima i konkretnom krizom na terenu. Plan kantonizacije predvidjao je upravo ono sto se danas desava na jugu Srbije: mesovitu policiju, lokalnu samoupravu i zajednicke organe vlasti u etnicki mesovitim

sredinama.

Kantonizacija Balkana na nacin kako sam svojevremeno predlagao samo za Kosovo i Metohiju, kao jedinstven slucaj, zbog stepena nasilja i velike etnicke distance, sada moze da posluzi i za neka sira razmatranja koja su kompatibilna s nastojanjima da se svuda efikasno zastiti manjinsko stanovnistvo i prekine lanac medjuetnickih sukoba kojima se ne vidi kraj.

Za Kosovo i Metohiju je, medjutim, kantonizacija pre svega nacin da se, primenom ovako siroko zamisljene decentralizacije, uravnotezi nesrazmera u etnickoj rasprostranjenosti, obezbedi povratak izbeglica i zastiti celina teritorije koja je u sastavu Jugoslavije. Stoga sam pomisljao i na mogucnost da se primeni stepenasti model autonomije u kojoj bi srpski kantoni bili neposredno vezani za Srbiju, a albanski direktno za Jugoslaviju. To je, zasad, samo ideja, cija ce realizacija zavisiiti prevashodno od odnosa politickih snaga i koherentne politike nase drzave prema kosovskom pitanju - pise dr Dusan Batakovic, istoricar, ekspert za Kosovo, sada na duznosti ambasadora SR Jugoslavije u Atini.

Profesor Dr Milovan Radovanovic povodom Coviceve inicijative

SVET MORA DA POMOGNE

KOSOVSKO, odnosno srpsko-albansko pitanje staro je istorijsko i civilizacijsko pitanje dve stare etnicke, odnosno etno-demografske grupe i njegovo resavanje do sada, u burnim istorijskim i prelomnim dogadjajima, imalo je nekoliko ozbiljnih prilika, ali ni jedna nije iskoriscena.

Poslednja velika sansa za to bila je 1990. godine kada je Miloseviceva garnitura - umesto da Kosovu da ingerencije blaze autonomije od one koju im je omogucio Ustav iz 1974. godine, obnovi pokrajinu i smiri narasle tenzije - ucinila kardinalnu gresku.

Ovo je sud prof. dr Milovana Radovanovica, strucnjaka za demografiju i geopolitiku, i autora monografija ("Kosovo i Metohija u Republici Srbiji i Saveznoj Republici Jugoslaviji") i naucnih radova o kosovskoj entodemografiji. Povodom inicijative Covica o resavanju kosovske krize kroz ustrojstvo dva entiteta - srpskog i albanskog - prof. Radovanovic govori za "Novosti".

- Predlog Covica, energicnog politicara, koji je konacno, i prvi uvazio rad jednog naucnika, i ciju osnovu cini knjiga Branislava Krstica, razuman je i racionalan i, sto je najznacajnije, prelazan, jer se na zanosi, niti prejudicira konacno resenje, niti status Kosova. Konacno resenje, uostalom, ni sam ne vidim u ovakvim okolnostima. Politicki establisment je zatecen - kaze Radovanovic.

Najvise kritika i bojazni polazi od toga da Covicev predlog, u stvari, "najavljuje" podelu Kosova. Sta mislite o tome?

- I sam sam ocajnicky pokusavao da na osnovu mnogo cinilaca napravim podelu Kosova i Metohije i u vise pokusaja dolazio do zakljucka da ona nije moguca po definitivnom konceptu. Moze se o tom pitanju govoriti samo po principu nekakve dobrovoljnosti.

Slabija strana Covicevog predloga je sta bi ozbiljno pokrenula pitanje preseljavanja stanovnistva, ne u tako ogromnom broju kao sto bi to znacila podela Kosova i Metohije, ali u najvecoj meri albanske populacije, a vrlo malo Srba. U potpunosti mogu da se izdvoje ciste srpske enklave, ali srpskih entiteta bez velikog pomeranja albanskih gradjana, zapravo i nema. Izuzeci su Ibarski Kolasin, Leposavic i Zvecan, severni deo Pokrajine, koji, zapravo, i nije Kosovo i koji je, zahvaljujuci politickom idiotizmu bivskih srpskih glavara, u sastav Kosova i Metohije uvucen 1956. godine. Rec je o Leposavicu.

Izuzetak kao cisto srpske enklave su i sela u blizini Pristine, oko Gracanice, zatim Strpci. Tu se nalazi 8 plus 4 mesovita naselja iz kojih su Albanci emigrirali. Izuzetak je i Gora. U svim ostalim krajevima ostvarenje politickog statusa entiteta pretpostavlja preseljenje stanovnistva, i kada bi se ozbiljno razmatrala ta mogucnost, ni u sta se ne bi smelo ulaziti bez ozbiljnih garantija medjunarodne zajednice, jer bi, u suprotnom, to mogao biti uvod u strasan rat.

Sta je, po Vama, onda resenje?

- Moguca je, kako to predlaze i dr Dusan Batakovic, neka mudra kombinacija kantona i entiteta, ali opet samo kao privremeno resenje.

Sta se u perspektivi moze ocekivati od medjunarodne zajednice, osim konfuznih i spornih resenja o Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosovu?

- Bez nekog novog Berlinskog kongresa posvecenog Kosovu i Metohiji nema ozbiljnih resenja. I sam sam naucnom monografijom "Kosovo i Metohija u Republici Srbiji i SR Jugoslaviji", jos 1993. godine insistirao na medjunarodnoj arbitrazi i pozvao Milosevica i tadasnji rezim da idu na internacionalizaciju kosovskog problema i medjunarodnu zajednicu i njene vodece sile, ukljuce u njegovo resavanje.

"Enklave"

U Naucnom radu o Kosovu i Metohiji pre skoro deceniju, neku vrstu resenja kosovskog problema predlozio sam visestepenu diferencijalnu autonomiju. Njome bi se sudbina relativno kompaktnih srpskih enklava unutar AP Kosovo i Metohija najbolje mogla razresiti druckijom teritorijalnom

organizacijom opština odnosno maksimalno mogućom primenom etnografskog pristupa, ali rigoroznim sprecavanjem etnickog ciscenja - ukazuje dr Radovanovic.

Predrag Simic i Zoran Dragisic o povratku na Kosovo **POLITICKI JOS NIJE ZRELO**

BEOGRAD - Posle ulaska nasih snaga bezbednosti u Zonu kopnene bezbednosti namece se pitanje sta je sledeci cilj nase diplomatije. Tocak promena se pokrenuo i ne sme se zaustaviti, a vrata evropske diplomatije jos su za nas sirom otvorena. Zato je sledeca "diplomatska stanica" Kosovo. Po Rezoluciji 1244 hiljadu nasih vojnika i isto toliko policajaca trebalo bi da se vrati na Kosovo i Metohiju, gde bi cuvali srpske svetinje i granicu.

Savetnik predsednika SRJ dr Predrag Simic kaze da je povratak nasih snaga bezbednosti na Kosovo pitanje vremena, ali da taj trenutak politicki jos nije sazreo i zato je veoma vazno da se sve odredbe pomenute rezolucije sprovedu u celosti, sto je posebno znacajno zbog donosenja ustavnog okvira za Kosovo. Bilo kakav predah u ovom trenutku, po njemu, bio bi velika greska.

- U ovom trenutku postoji nedoumica medjunarodne zajednice, jer se ne zna u kom pravcu ce krenuti politika prema Kosovu. Pojedini americki predstavnici idu toliko daleko da predlazu i stvaranje novih drzava na Balkanu, sto je naislo na ostro protivljenje ne samo Evropljana i to prvenstveno savetnika britanskog i francuskog predsednika, vec i predstavnika nove americke administracije, jer bi ta opcija vodila daljem cepanju Balkana, kaze Simic.

Na jugu Srbije testira se sposobnost novih vlasti da probleme resavaju na drugaciji nacin, a posle novog ustavnog okvira za Kosovo postavlja se pitanje kojim putem ce krenuti srpska zajednica na Kosmetu. U tom kontekstu je potpredsednik Vlade Nebojsa Covic oziveo ideju o podeli na dva entiteta. Simic kaze da je od velike vaznosti i povratak izbeglica i pronalazenje nestalih lica, u cemu odlucujucu ulogu imaju Kfor i Unmik.

Hiljadu je premalo

Profesor na Fakultetu civilne odbrane Zoran Dragisic smatra da je bezbednosno stanje na Kosovu sada takvo da ne bi smelo da se insistira na doslednom sprovođenju Rezolucije 1244.

- Hiljadu vojnika i isto toliko policajaca je premalo da i sami sebi pruze bezbednost, jer bi sigurno bili izloženi napadima siptarskih terorista. To bi bio veliki rizik za malu dobit. Time bi se samo formalno vratilo suverenitet nase zemlje na Kosovu, ali to ne bi mnogo znacilo ni ljudima na Kosovu, jer pokusajte taj broj vojnika i policajaca da rasporedite na srpske enklave. Oni bi mogli zajedno sa tim ljudima samo da budu nove zrtve napada terorista, kaze Dragisic.

Covic razjasnjava ideju o entitetima **NISAM ZA PODELU**

BEOGRAD (Tanjug) - Objasnjavajući ideju o formiranju dva entiteta na Kosmetu, Nebojsa Covic, potpredsednik Republicke vlade, rekao je da zna da je ideja naisla na raznorazne reakcije.

- To je isto kao kada sam izasao s planom i programom za jug Srbije. Nisam za podelu Kosmeta i ne mislim da je ona dobra. Ja sam za formiranje Kosmeta na bazi dva entiteta. Ti entiteti bi bili spojeni prema dve nacionalne zajednice koje postoje na Kosmetu - albanske nacionalne zajednice, koja je vecinska i srpske nacionalne zajednice, koja je manjinska.

Mozda sam prvi put izgovorio nesto sto drugi nisu mogli da izgovore, a to je da se na Kosmetu radi o sudaru dva prava - jednog istorijskog, koje je na srpskoj strani, i drugog etnickog prava, koje je na albanskoj strani, jer Albanci su, u svakom slucaju, vecina. Koncept se razmatra i od strane Vlade i postepeno dobija odgovarajucu podrsku. Medjutim, to je globalni pristup koji zahteva velike razrade celog tog plana i koncepta. Mislim da je veoma vazno da medjunarodna zajednica i svi mi ovde na Balkanu i prostoru Jugoistocne Evrope odgovorimo na dva kljucna pitanja, a to je: kakvu Jugoistocnu Evropu hocemo - multietnicku ili monoetnicku - rekao je Covic za RFI.

Otkrice misije OEBS-a na Kosmetu

SRBIMA SE SUDI BEZ BRANILACA I SVEDOKA

Kosovska Mitrovica, 29. maja Posle dolaska medjunarodnih mirovnih snaga (KFOR, UNMIK, OEBS) na Kosovu i Metohiji do uvodjenja prvih organa vlasti od administracije UN nastala je anarhija u ovdasnjem pravosuđu koja jos u velikoj meri postoji.

Civilni administrator UN posle raspada pravosudnog sistema na Kosovu i Metohiji osnovao je sudove koji sude po jugoslovenskim zakonima i zakonima bivse SAP Kosovo!

Srpski pravnici bojkotovali su sudove na Kosovu i Metohiji koji su postali jednonacionalni - albanski. Zbog nestrucnosti i pristrasnosti albanskih sudija, kako se navodi u analitickoj studiji OEBS-ove misije za Kosovo (Odseka za ljudska prava i vladavinu prava) mnogi se ljudi nepravedno drze i po 20 meseci

u istraznim pritvorima - navodi se, kako pise u ovom izvestaju, za period od 1. septembra prosle do 28. februara ove godine.

Ne vodi se pravica istraga i ne zakazuju sudjenja, sto je narušavanje ljudskih prava, posebno manjinskih, srpskih, romskih i bosnjackih, ali i porast mnogih krivicnih dela - od ubistava, preko etnicki motivisanih zlocina, do seksualnog nasilja, ukljucujuci i zrtve, nasilja u porodici i zrtve u trgovini belim robljem.

Sudije samo Albanci

Tokom protekle dve godine, na predlog sudova, u kojima su imenovani Albanci, uhapšen je veliki broj Srba, Roma i muslimana pod sumnjom da su za vreme bombardovanja Jugoslavije izvršili ratne zlocine, genocid nad Albanacima, politicki motivisane zlocine bez dovoljno dokaza. Istrage su, kaze se u Izvestaju OEBS-ovog Odseka za vladavinu prava, na neshvatljiv nacin povrsno vodjene, a primeceno je da su falsifikovana i antidatirana resenja za lica koja se drze u pritvoru i vise od godinu dana.

Iako su, kaze se u izvestaju ovog odseka, sudije u istragama, podizanju optuznica i sudskim procesima obavezne da po jugoslovenskim zakonima dozvole komunikaciju izmedju osumnjicenog i njegovog branioca, sudije "kontrolisu i ogranicavaju komunikaciju izmedju okrivljenih i njihovih advokata".

"Uprkos tome sto je OEBS-ova Sekcija za pracenje pravnog sistema na Kosmetu (SPPS) od pocetka kritikovala ovu praksu, ona se jos uvek primenjuje", kaze se u ovom izvestaju.

Okrivljeni u gnjilanskom sudu, njih 13, utvrdio je SPPS, nisu mogli da komuniciraju sa svojim braniocima. U pristinskom sudu deset okrivljenih je takodje potvrdilo da nisu imali komunikacije sa svojim advokatima a u Kosovskoj Mitrovici pre podizanja optuznice sve komunikacije su vrsene pod nadzorom suda", odnosno predsednika Okrznog suda u ovom gradu Kaplana Barutija.

Policijske informacije kao dokazi

Posle dirigovanih istraznih radnji koje su odavno postale istorija pravosudja, kao glavni dokaz za podizanje optuznica protiv osumnjizenih manjinskih naroda (Srba, Cigana i Muslimana) koriste se, navodi Odsek za vladavinu prava, "informacije koje je sakupila policija", sto se nigde u svetu ne koristi.

Bez obzira na to sto su mnogi pravni putevi u istrazi zaobidjeni, do podizanja optuznica, istice se u ovom izvestaju, protiv osumnjicenih ne dolazi ni posle vise od godinu dana.

"Kada se protiv osumnjicenih u pritvoru ne pokrene optuznica u roku od 12 meseci, svi zakoni, pa i jugoslovenski, na osnovu kojih se sudi, nalazu njihovo oslobadjanje. Medjutim, uprkos toj cinjenici, navodi se u OEBS-ovoj Komisiji za vladavinu prava, takva lica se ne oslobadjaju".

Na 12 gusto kucanih stranica ovog izvestaja navode se primeri koji se odnose na nezakonito hapsenje i drzanje ljudi u istraznom pritvoru u svih pet okruzni sudova na podrucju Kosova i Metohije. Grupa OEBS-ovih pravnih eksperata je konstatovala da se u prizrenskom zatvoru, mimo zakona, od 7. oktobra 1999. godine drze u pritvoru Romi - Ljulzim, Bajram i Agim Gasi.

"Stojan Jovanovic i Bogoljub Misic pritvoreni su po nalogu prizrenskog suda 31. januara 2000. godine. Iako je njihov dvanaestomesecni period protekao pre podizanja optuznice, 31. januara 2001. godine, oni jos uvek nisu oslobodjeni", navodi se u izvestaju, kao i da su neka lica u mitrovickom pritvoru i posle izdatog sudskog naloga o njihovom oslobadjanju drzana mnogo dana posle toga u pritvoru.

Kada je u pitanju rad mitrovickog pravosuca, sudeci po nalazima OEBS-ovih pravnika, vodjenje istrage, podizanje optuznica na osnovu slobodnih sudskih procena i odoka, po sistemu da je svaki Srbin ili Rom ratni zlocinac ili bar potencijalni ubica - uci ce kao nakaradni skolski primer u uxbenike krivicno- procesnog, medjunarodnog privatnog, porodicnog, naslednog i imovinskog prava i pomoci u edukaciji buducih pravnika.

U radu mitrovickih sudova (opstinskog i okrznog) dolazi do opsteg i veoma rasirenog kršenja svih zakonskih propisa - kaze se u izvestaju.

Primeri za edukaciju buducih pravnika

Zoran Stojanovic pritvoren je 14. avgusta 1999. godine a optuzen je 9. maja prosle godine zbog ubistva kosovskog Albanca u incidentu u Racku januara 1999. godine. Prvo sudjenje zakazano je 25. jula 2000. ali je odloženo na neodredjeno vreme posto se svedoci nisu odazvali sudskom pozivu.

Drugo sudjenje pred novim sudskim vecem održano je 24. januara ove godine, ali je odloženo zbog nestanka struje i zakazano novo za 6. februar, kada je zbog proceduralnih razloga ono opet odloženo na neodredjeno vreme zbog toga sto javni tuzilac nije obavestio dve navodne zrtve da su njihovi navodi izbaceni iz optuznice.

Sudjenje je ponovo pokrenuto 19. februara, ali je odloženo zbog toga sto okrivljeno lice nije dovedeno na sudjenje. Zato sudjenje sada treba ponovo da se pokrene - kaze se dalje u izvestaju.

Navodeci primer osumnjicenog Igora Simica koji je pritvoren avgusta 1999. a optuzen juna 2000. godine, a sudjenje mu je pocelo 5. decembra prosle godine zbog, navodnog, genocida, u izvestaju se

kaze da je njegovo sudjenje odlagano zbog neodgovarajućeg grejanja u sudnici, te kvara opreme za prevodjenje i nedolaska osoblja UN i svedoka na sudjenje. Posto je sudjenje pocelo, novi svedoci su dosli i svedocili da je optuzeni ucestvovao u zlocinima za koje je optuzen, sto je dodatno odlozilo sudjenje za 14. februar ove godine. Predsedavajući sudija toga dana je obavestio sud da su prevodi u istrazi i saslanjima bili tako losi te da prevodi ponovo treba da se obave, sto je dovelo do novih odlaganja. Medjutim, aprila ove godine medjunarodni tuzilac, kada je pregledao optuznicu i ostale spise i preuzeo zastupanje optuznice - odustao je od optuzbe, pa je Simic oslobođen - kaze se u izvestaju OEBS-ovih pravnih eksperata, ali se ne navodi ko ce i kako ovom mladom momku da nadoknadi tamnicenje od 20 meseci u istraznom zatvoru u Kosovskoj Mitrovici.

PROGNANICI SA KOSMETA MORAJU DA NAPUSTE KAMENOVU

Budva, 1. juna Osnovni sud u Kotoru po zahtevu Velise Milasevica, direktora Društenog preduzeca "Rekreaturs" u Kamenovu, nedaleko od Budve, doneo je presudu o iseljavanju 35 porodica (ukupno 144 lica, od toga 47 dece i devet invalida).

Golgota prognanika s Kosmeta je pocela u junu, 1999. godine i do sada su naisli na razumevanje samo kod Mitropolije crnogorsko-primorske. Kuda ce sada, ne znaju.

Trazili su pomoc, obracali su se drzavnicima u Srbiji, ciji su drzavljeni, i u Crnoj Gori, zatim mnogim nevladinim organizacijama, Crvenom krstu, ali niko za njih gotovo nista nije uradio.

- Deca su nam posla u skole, osnovnu i srednju u Budvi, neki od nas su nasli privremena zaposlenja, a sada nas kotorski sud tera na ulicu - kazu nam skruseno ovi nevoljnici.

Direktor Milasevic objasnjava:

- Društveno preduzeće "Rekreaturs" za odmor radnika, registrovano je u Pristini 1992. godine.

Njegovo sediste je preseljeno u Kamenovo i upisano u registar Privrednog suda u Podgorici resenjem Fi. 2412/99, devetog decembra 1999. godine. Nisam vlasnik ovog odmaralista, kako mi imputiraju sadasnji "stanovnici".

- Upali su nasilno, posto su izbaceni, takodje sudskom odlukom, iz odmaralista "Elektrodistribucije" u aprilu 1999. godine. Uzeli su kljucave od cuvara Micka Dendica i nasilno se uselili. Od tada je proslo dve godine, a nama niko ne nadoknadjuje nista. Pisali smo vise puta Vladi Crne Gore, Komesarijatu za raseljena lica u Podgorici, ali niko da nam pomogne. Nas sedmoro zaposlenih gotovo godinu dana ne primamo platu. Ono sto isplacuje Komesarijat za raseljena lica, a to su tri marke dnevno po osobi, pokrivalo bi troskove. Ako bi se Komesarijat smilovao, nama bi po tom osnovu trebalo da pripadne oko 300.000 maraka, a za utrosenu struju jos 100.000 maraka.

Licno nemam, nastavlja Milasevic, nista protiv ljudi koji se kao izbeglice nalaze u nasem odmaralistu, ali iz dana u dan objekat je u sve losijem stanju. Recimo, zimus, moglo je da dodje do tragedije.

Odmaraliste nije gradjeno za zimske uslove, a struja je trosena prekomerno, pa je moglo doci do pozara. Srecom nije - dodaje Milasevic.

Komesarijat za raseljena lica u Podgorici obavestio je Milasevica da raseljena lica Komesarijat nije uselio u odmaraliste u Kamenovu i da nije duzan da ih iseljava.

Osnovni sud u Kotoru se u ovom slucaju nije bavio humanitarnom stranom, jer "Rekreaturs" treba da obavlja svoju osnovnu delatnost. Velisa Milasevic ne bi zeleo da ostane upamcen kao neko ko je proterao Srbe iz Kamenova, ali smatra da bi i njima trebalo da se pomogne i da sedmoro zaposlenih posle dve godine pocne da radi svoj posao i ostvaruje zarade za svoje porodice.

Juce u Kosovskoj Mitrovici

OTVOREN SAVEZNI KOMITET ZA KOSOVO I METOHIJU

Kos. Mitrovica, 29. maja U Bosnjackoj mahali u severnom delu Kosovske Mitrovice danas je svecano otvoren Savezni komitet za Kosovo i Metohiju. Prisustvovali su i Momcilo Trajkovic, predsednik Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju general Sarl Alen Kostantina, komandant multinacionalne brigade Sever.

Momcilo Trajkovic je naglasio da Savezni komitet nije srpska institucija, vec institucija svih zajednica na Kosovu i Metohiji, odnosno drzavna institucija koja ce brinuti o svim gradjanima u ovoj juznoj srpskoj pokrajini. Nas zadatak je da uspostavimo sto prisnije odnose i sa regionalnim administracijama Kfora i UNMIKA-.

Postoje mnogi problemi, a dolazi jedna od najtezih faza u resavanju krize, gde su sve demokratske snage na ispituu. Treba iznaci resenje za postojeće stanje, a sve u okviru Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti - rekao je Trajkovic.

UN IZGLASALA REZOLUCIJU O ZASTITI RELIGIJSKIH SPOMENIKA

NJujork - Generalna skupstina Ujedinjenih nacija usvojila je prvu Rezoluciju o zastiti religijskih

spomenika, nakon sto su nedavno talibani unistili budisticke statue u Avganistanu i tako pozvala sve zemlje da usvoje odredjene mere namenjene sprecavanju delovanja ili izrazavanju pretnji protiv religijskih mesta, kao i da promovisu toleranciju i postovanje prema tim objektima.

"Od sada je sve drugacije. Medjunarodna zajednica je dosla da zauzme stav, protiv unistavanja religijskih spomenika", rekao je osnivač i predsednik Fondacije "Prigovor savesti" Rabi Artur Snajer, koja se bavi slobodom veroispovesti i medjunarodnim humanitarnim pravom. Snajdera su podrzali i arhiepiskop Demitrios, pastor NJujorske prezviterijanske crkve Fred Anderson i islamski sveštenik u NJujorku Mohamed Mustafa Ibrahim. Oni su saopstili da se skrnavljenje svetih mesta nastavlja, i naveli da su devedestih godina u SAD spaljene desetine crkvi, te da su za vreme rata u bivsoj Jugoslaviji unistene brojne xamije i crkve. (Beta-AP)

Reagovanja na pretnje albanskih ekstremista ATINA: BOLESNE AMBICIJE TERORISTA

Atina, 1. juna Zvanicna Atina je ostro osudila prekjucerasnju najavu jednog predstavnika albanskih ekstremista u Makedoniji da se njihove aktivnosti mogu uskoro ocekivati i u Grckoj, a ovdasnji mediji toj "vrucoj temi" i dalje posvecuju veliku paznju, zakljucujuci da opasnost ne treba ni potceniti ni preceniti.

Portparol grckog Ministarstva inostranih poslova Panos Beglitis, ocenjujuci informaciju kao izraz "bolesnih ambicija" albanskih ekstremista i terorista, apelovao je na medjunarodnu zajednicu da energicno reaguje protiv njih, podsecajuci da pretnja dolazi od onih koji su odavno "uzrok nestabilnosti na Balkanu".

Pretnju Grckoj izrekao je, u jednom intervjuu, Ali Ahmeti, predstavnik ekstremisticke organizacije ONA, koja se oruzjem bori protiv makedonskih vlasti. On je saopstio da ce u Grckoj uskoro poceti da deluje "oslobodilacka armija Camurije" sa ciljem da se, kako je naglasio, izbori za prava oko milion Albanaca u severozapadnoj oblasti Tesprotiji, blizu granice sa Albanijom, koju Albanci zovu Camurija. Oni koji Ahmetijevu izjavu smatraju besmislicom kao kljucni dokaz za to uzimaju njegovo pominjanje milion Albanaca u Tesprotiji (Camuriji), jer u toj oblasti zivi ukupno 46.000 ljudi.

PAVK prvi put razmatrao pitanje prognanih Srba POVRATAK U TRI FAZE?

Pristina, Beograd - Na sednici Prelaznog administrativnog veca Kosova koja je juce odrzana u Pristini predstavnici medjunarodne zajednice su prvi put pokazali zelju da rese problem povratka prognanih Srba. Politicki lideri kosovskih Albanaca uglavnom su podrzali povratak Srba, mada medju njima postoje razlike u stavovima o nacinu resavanja ovog pitanja - izjavila je za Danas Rada Trajkovic, srpski posmatrac u PAVK i clan Srpskog nacionalnog veca Kosova i Metohije.

Prema njenim recima, Hasim Taci (Demokratska partija Kosova) je ocenio da "povratak Srba moze odmah da pocne" i da je "njegova partija spremna da u tom pravcu deluje na javno mnjenje na Kosovu." Ramus Haradinaj (Alijansa za buducnost Kosova) trazio je da se sa resavanjem pitanja povratka prognanih Srba krene tek kad se konstituisu institucije u Pokrajini, dok je stav Ibrahima Rugove (Demokratski savez Kosova) bio da se najpre osigura bezbednost Srba koji su ostali na Kosovu i Metohiji, pa tek onda da se vidi sta sa prognanima.

- Sef Misije OEBS na Kosovu Dan Everts naglasio je

da povratak prognanih podrazumeva i vracanje Albanaca u severni deo Kosovske Mitrovice. Podrzala sam takav stav napominjuci da to podrazumeva i vracanje 40.000 Srba samo u Pristinu, kao i u druge kosovsko-metohijske gradove koji su sada etnicki cisti. Zalozila sam se da se zasad o povratku prognanih u gradove, zbog komplikovane situacije, ne razgovara i predlozila da se problem povratka resava u tri faze. Proces treba zapoceti povratkom prognanih u etnicki ciste srpske sredine, kako bi se izbegli dodatni problemi. U drugoj fazi realizovao bi se povratak prognanih Srba u multietnicke sredine i na kraju, u poslednjoj fazi, njihov povratak u sada etnicki ciste gradove, sto podrazumeva i povratak Albanaca u deo severne Mitrovice - objasnila je Rada Trajkovic.

Na jucerasnjoj sednici PAVK zvanicno je saopsteno da je u Pristini na resavanju problema kidnapovanih i nestalih lica poceo da radi jugoslovenski tim eksperata koji deluje u okviru Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju. "Nas stav je da treba resavati problem nestalih lica i na srpskoj i na

albanskoj strani. Na nasim vlastima je da ucine sve da se pronadju nestali Albanci, kao i da se svi ljudi iz bivseg rezima, koji su odgovorni za njihovu sudbinu privedu pravdi, dok je na Kforu i Unmiku odgovornost za 1.300 ubijenih i isto toliko nestalih Srba od dolaska medjunarodnih misija na Kosovo. Unmik i Kfor moraju da identifikuju grupe, lidere i sve odgovorne za zlocine nad Srbima, kako bi se skinula kolektivna odgovornost sa institucija koja je, zbog buduće saradnje, stetna i za UN i za Srbe", naglasila je Trajkovic .

Ona je navela da je u PAVK juce usvojena Uredba o RTV Kosovo i predocen tekst Uredbe 2001/XX o zabrani terorizma i slicnih zlocina, cije se donosenje ocekuje na narednoj sednici, sledeceg utorka.

"Izrada ovakvog dokumenta govori da medjunarodna zajednica priznaje da na Kosovu i Metohiji ima terorizma i zlocina, da ih treba zakonski sankcionisati i da je ona spremna da to ucini. Kao zakonska resenja u uredbi korisceni su Krivicni zakoni Srbije, SRJ i Kosova, koji se citiraju u pojedinim odredbama", rekla je Rada Trajkovic.

J. T.

Kosovski ombudsman uputio pismo generalnom sekretaru NATO

ODSTETA ZA ZRTVE BOMBARDOVANJA

Pristina - Kosovski ombudsman Marek Novicki zatražio je juce od NATO da porodicama "greskom" stradalih u bombardovanju 1999. godine "obezbedi neka sredstva kako bi mogli da dobiju odgovarajucu paznju, ukljucujuci i neki vid kompenzacije". Novicki je, u pismu generalnom sekretaru NATO Xorxu Robertsonu, naveo da se od stupanja na funkciju ombudsmana, u novembru prosle godine, sastao sa nekoliko stanovnika Kosova ciji su clanovi porodica poginuli za vreme NATO akcija. "Do danas, oni nisu bili u mogucnosti da dobiju bilo kakvu informaciju o tome kome da se obrate i da li postoje mehanizmi postupka pomocu kojih bi se moglo doci do resenja. Nijedna insitucija na Kosovu ili drugde, nije nadlezna za slicne, osnovne ljudske probleme", naglasio je Novicki. (Beta)

SV. AHILIJE U ARILJU

Na dan sv. Ahilija, 28/15. maja Arilje je proslavilo slavu svoga grada. Izmedju ostalih zvanica, bili smo i mi iz NVO „Glas Kosova i Metohije“ , odbora za humanitarnu i medicinsku pomoc.

Tom prilikom u pozdravnom obracanju zahvalili smo se:

- **Ocu protojereju Milosu Spasojevicu iz Arilja**
- **G-dji Olgi Hrnjakovic, protinici iz Arilja**
- **G-dji Veri Gonjovic, protinici iz Arilja**
- **Vernicima crkve Sv. Ahilija iz Arilja**
- **G-dji Milijani i g. Velimiru Veljkovicu iz Arilja**
- **G. Radetu Jovanovicu, privatnom preduzetniku iz Arilja,**
- **G. Vidoju Aleksicu, samostalna radnja za proizv. tekstilnih proizvoda iz Arilja**
- **G. Rajku Nikolicu iz Arilja**
- **Vidojki Jevericic, udovica iz Arilja**
- **Isidori Aleksic, komercijalisti iz Arilja**
- **Porodicnom preduzecu NENITEKS iz Arilja**
- **Porodicnom preduzecu STEFAN iz Arilja**
- **Porodicnom preduzecu KONUS iz Arilja**
- **Porodicnom preduzecu SODA iz Arilja**
- **kao i ostalim gradjanima Arilja koji su svojim prilozima nesebicno pomogli nasoj braci, nasilno prognanim iz svojih vekovnih ognjista, iz svojih toplih domova.**

Toplo im se zahvaljujem.

***NVO „Glas Kosova i Metohije“ Odbor za humanitarnu i medicinsku pomoc Doc. dr med.sci.
Dobrila Mandic***

Odluka generala Sarla Kostantinija PONOVO SE CUJE ZVONO CRKVE SVETI SAVA

Kosovska Mitrovica, juna Ponovo ce se oglasavati zvona iz Crkve Sveti Sava, jedine pravoslavne svetinje smestene u juznom, albanskom, delu Kosovske Mitrovice.

Tako je odlucio general Sarl Alen Kostantini, komandant medjunacionalne brigade "Sever", ne obaziruci se na to sto "srpska zvona iritiraju Albance". Stavio je "veto" na naredbu svog prethodnika koji iz pomenutih razloga nije dozvoljavao svestenstvu ove jedine crkve u Kosovskoj Mitrovici da budi duh srpskog naroda, pozivajuci na jutrenje i vecerenje sluzbe, na liturgije.

Protinica Slobodanka Nojic veli da smo prvi Srbi kojima danas moze da saopsti odluku francuskog generala. Obradovala se iznenadnoj poseti novinara koji je, veli, jedini i obilaze. Ne cesto, ali ipak dolaze. Kod kuce je sama, dok su pop Svetislav Nojic, staresina mitrovicke crkve i crkve Sveti Vordje u Zvecanu, kao i dve kcerke Snezana i Slavica, u severnom delu Mitrovice.

- Zeljna sam da popricam sa nasim narodom. Dve godine sam u okruzenju, opasana bedemima i bodljikavom zicom. Moja noga nije toliko vremena krocila na asfalt, tu na ulici u juznom albanskom delu grada. Ne samo moja, vec nas sesnaestoro koji zivimo u dvoristu crkve. - Od srece, ali i tuge, placuci prica protinica, koju smo zatekli kako prostire ves pod budnim okom grckih vojnika i vojnika iz francuskog sastava Kfora.

Posle desetominutne kontrole, u pratnji pres oficira francuskog Kfora, bila nam je otvorena dvorisna kapija. U dvoristu dobrodoslica na srpskom. "Ima grckih vojnika koji znaju nas jezik, oni su nasi prijatelji, nasa braca", kazuje protinica, dok nam u posetu dolazi Demistoklis Zinas, grcki vojnik koji perfektno govori srpski.

Protinica, kako kaze, skace s dogadjaja na dogadjaj. Veli, zna da novinari uvek zure, a ona bi da ove dve godine stavi u jednu pricu, za kratko vreme. Podseca na dogadjaj od kraja februara ove godine kada je desetine hiljada Albanaca krenulo na crkvu. Helikopteri nikako nisu mogli da slete u dvoriste, u kojem je bila unezverena masa... Pretio nam je pravi linc. Ni danas ne znam kako se to cudo desilo, kako su nas prebacili preko ovog visokog zida.

Govori kako su ih vlasti u Beogradu zaboravile, a na njih su zaboravili i srpski predstavnici severnog Kosmeta i uzgred u zurbi pokazuje poklone, dopisnice i pisma koje stalno salju vojnicima koji su doskora bili tu. Pokazuje pozivnicu koju je jedan francuski vojnik nedavno poslao i gde ih poziva u Pariz.

Napustamo pravoslavni hram opasan bodljikavom zicom, pojačanom pescanim xakovima. Gde god se okrenes vojska sa puskama na nisanu. Tamo u dubini dvorista desetak njih raportira. Pitamo sta se to cuje?

"Grk kosi travu", kaze protinica. Oni nam pomazu, sredjuju dvoriste, nose drva, cine sve sto mogu da nam olaksaju zivot ovde, prica protinica darujuci nas pri odlasku bozurima i "turskim" karanfilima koji se samo jos retko mogu videti u srpskim dvoristima.

